

MÙZIKA: ZVUK, LOGOS, ODGOJ I OBRAZOVANJE, TERAPIJA

Zbornik radova s 9. međunarodnog znanstveno-stručnog
skupa „Iz istarske glazbene riznice“

Ivana Paula Gortan-Carlin
Kristina Riman
Blaženka Bačlija Sušić

Fakultet za odgojne
i obrazovne znanosti

MÛZIKA: ZVUK, LOGOS, ODGOJ I OBRAZOVANJE, TERAPIJA

Zbornik radova s 9. međunarodnog znanstveno-stručnog
skupa „Iz istarske glazbene riznice“

Urednice:

Ivana Paula Gortan-Carlin

Kristina Riman

Blaženka Bačlija Sušić

Istarske
Glazbene Riznice
DAL. POCHEMUSO
MUSICAL ISTRIANO

Pula, 2022.

Mùzika: zvuk, logos, odgoj i obrazovanje, terapija. Zbornik radova s 9. međunarodnog znanstveno-stručnog skupa "Iz istarske glazbene riznice" održanog 19.11.2021.-20.11.2021., Novigrad-Pula, online

Nakladnik

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti
Ivana Matetića Ronjgova 1, (HR) 52100 Pula

Za nakladnika

prof. dr. sc. Marinko Škare

Suizdavač

Katedra Čakavskog sabora za glazbu Novigrad-Cittanova

Urednice

izv. prof. dr. sc. Ivana Paula Gortan-Carlin
izv. prof. dr. sc. Kristina Riman
doc. dr. sc. Blaženka Bačlija Sušić

Uredništvo

prof. dr. sc. Bogdana Borota, Pedagoška fakulteta, Univerza na Primorskem, Koper, SLO
prof. dr. sc. Merima Čaušević, Pedagoški fakultet, Univerzitet u Sarajevu, BiH
izv. prof. dr. sc. Iva Blažević, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, HR
izv. prof. dr. sc. Ivana Paula Gortan-Carlin, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, HR
izv. prof. mr. art. Mirjana Grakalić, Muzička akademija u Puli, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, HR
izv. prof. dr. sc. Kristina Riman, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, HR
doc. dr. sc. Blaženka Bačlija Sušić, Učiteljski fakultet u Zagrebu, HR

Recenzenti knjige

prof. dr. sc. Bogdana Borota, Pedagoška fakulteta, Univerza na Primorskem, Koper, SLO
izv. prof. dr. sc. Nataša Crnjanski, Univerzitet u Novom Sadu, Akademija umetnosti, Novi Sad, RS

Recenzenti radova

prof. dr. sc. Bogdana Borota, Pedagoška fakulteta, Univerza na Primorskem, Koper, SLO
prof. dr. sc. Snježana Dobrota, Filozofski fakultet, Sveučilište u Splitu, HR
izv. prof. dr. sc. Ivana Paula Gortan-Carlin, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, HR
izv. prof. mr. art. Mirjana Grakalić, Muzička akademija u Puli, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, HR
izv. prof. dr. sc. Mirna Marić, Učiteljski fakultet u Rijeci, HR
izv. prof. dr. sc. Mirjana Radetić-Paić, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti,

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, HR

izv. prof. dr. sc. Kristina Riman, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, HR

izv. prof. dr. sc. Vesna Svalina, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Osijek, HR

doc. dr. sc. Marin Beroš, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, HR

doc. dr. sc. Lorena Lazarić, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, HR

doc. dr. sc. Snježana Močinić, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, HR

doc. dr. sc. Marlena Plavšić, Filozofski fakultet, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, HR

doc. dr. sc. Aleksandar Stojadinović, Pedagoški fakultet u Vranju Univerziteta u Nišu, SR

doc. dr. sc. Jerneja Žnidaršič, Pedagoška fakulteta, Univerza v Mariboru, SLO

Lektori

izv. prof. dr. sc. Kristina Riman, za hrvatski jezik

Jelena Gugić, prof., za engleski jezik

Naslovnica

Libera Gortan: Muzika u vremenu. 2021. tempera, akril

Slog, prijelom i tehnička priprema

Robert Stanojević

Tisak

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Naklada

50 primjeraka

e-izdanje

Radovi objavljeni u časopisu referiraju se u bazi: RILM

Izrada UDK oznaka: Sveučilišna knjižnica u Puli

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Sveučilišne knjižnice u Puli, pod brojem 150930073.

L'annotazione CIP e reperibile nel catalogo informatico della Biblioteca Universitaria di Pola al numero 150930073

CIP is available in the Digital Catalogue of the University Library in Pula, number 150930073.

Ova se publikacija objavljuje na temelju Plana izdavačke djelatnosti Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli za 2022. godinu, koji je usvojen na 4. redovitoj sjednici Senata, 7. prosinca 2021. godine

ISBN 978-953-8278-93-8 tiskano izdanje

ISBN 978-953-377-001-7 e-izdanje

POTICANJE EMOCIONALNOGA RAZVOJA DJECE PREDŠKOLSKE DOBI TEMATSKIM INTEGRIRANIM GLAZBENIM AKTIVNOSTIMA

SUZANA GOLDIN

Glazbena škola Ivana Matetića–Ronjgova Pula
e-mail: suzana.zbor@gmail.com

ALEKSANDRA SMOLIĆ BATELIĆ

Učiteljski fakultet u Rijeci
e-mail: smolic.batelic@ufri.uniri.hr

SABINA VIDULIN

Muzička akademija u Puli
e-mail: sabina.vidulin@unipu.hr

UDK / UDC: 159.942-053.4:[37.091.33-027.22:78.091]
Prethodno priopćenje / Preliminary paper

SAŽETAK

Glazbena umjetnost važan je i neizostavan čimbenik odgoja i obrazovanja djece, a glazba sastavni dio odgojno-obrazovnog procesa. Na razini ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja teži se glazbenim aktivnostima kojima se omogućuju cjelovita odgojno-obrazovna iskustva. U tome se kontekstu pažnja

pridaje i kreiranju prostorno-materijalnoga okruženja za učenje glazbom i kroz glazbu, uz integrirani i holistički pristup. Slijedom navedenoga, tematska integrirana aktivnost razmatra se kao pokretačka ideja pri osmišljavanju razvojno primjerenih glazbenih igara unutar fleksibilno strukturirane glazbene aktivnosti. Ovaj se rad temelji na projektu *Istarske nine nane / Ninne nanne Istriane* putem kojega su revitalizirane istarske tradicijske uspavanke, a ujedno je poslužio za osmišljavanje tematske integrirane glazbene aktivnosti *Je li Orco strašan?* S obzirom na to da su uspavanke zastupljene u predškolskim ustanovama, ponajviše zbog svojih odgojnih i obrazovnih vrijednosti, za potrebe kreiranja tematske integrirane aktivnosti odabrana je tradicijska uspavanka naziva *Orco*. Ta tradicijska uspavanka, osim svojih glazbenih i izvanglazbenih odrednica, može postati i izvrstan poticaj u didaktičko-metodičkoj razradi u svrhu jačanja emocionalnoga razvoja djece predškolskoga uzrasta. Aktivnost *Je li Orco strašan?* priređena je s ciljem poticanja emocionalnoga razvoja djece pri svladavanju emocije straha od mraka, čudovišta i imaginarnih bića. Ponuđeni su različiti oblici poticanja djece koji se mogu implementirati u svakodnevnome odgojno-obrazovnom radu kroz glazbena područja pjevanja, sviranja i slušanja glazbe. Glazbenim igrama koje su dio te tematske aktivnosti doprinosi se i različitim razvojnim zadaćama kod djece, poput razvoja govora, komunikacije, izražavanja i stvaralaštva, izražavanja vlastitih potreba, osjećaja i iskustava, slušanja i razumijevanja književnoga te dijalektalnoga govora, slobodnih manifestacija i ekspresivnosti dječjih doživljaja. Rad odgajatelja usmjeren poticanju emocionalnih doživljaja djece, njihova emocionalnog izražavanja i razumijevanja te vođenju kroz različita emocionalna iskustva poželjan je i potreban u predškolskome odgoju i obrazovanju, što se može realizirati i tematskom integriranom glazbenom aktivnošću.

Ključne riječi: emocionalni razvoj djece, glazba, predškolska dob, tematska integrirana aktivnost, tradicijska uspavanka

PREMA HOLISTIČKOME PRISTUPU ODGOJU I OBRAZOVANJU DJECE IZ GLAZBENE PERSPEKTIVE

Glazba, iako ponajprije umjetnička tvorevina koja progovara autentičnim jezikom, svoje je značenje i vrijednost pokazala u odgoju i obrazovanju još od staroga vijeka. U grčkoj civilizaciji smatrana je odgojnim sredstvom, dok se njezina odgojna, pa i obrazovna dimenzija manifestirala kroz školovanje, koje je od srednjega vijeka nadalje omogućavala Crkva, i obrazovanje koje se provodilo na dvorovima. Uz privatnu glazbenu poduku bogatih građana intenziviranu tijekom 19. stoljeća, glazba je postala i predmetom u školi. Koncept individualnoga poučavanja proširio se na kolektivni pa se uviđa i promjena osnovne pedagoške paradigme učenja glazbe. Rad sa skupinom djece iste dobi utjecao je na konačno oblikovanje glazbene nastave, čime je uloga glazbe proširena s prvobitno odgojne na obrazovnu i kulturološku. Glazba je dobila i svoje nastavne programe s ciljevima, zadaćama i ishodima. Predloženi su sadržaji koji se smatraju osnovama glazbene kulture te glazbeni pojmovi koji su postali glazbeno-jezični standard. Osmišljene su i raznovrsne metode za njezino učenje i strategije za poučavanje na različitim odgojno-obrazovnim razinama.

Prvu razinu na kojoj se glazba ponajprije doživljava, ali i spoznaje, sačinjavaju rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Holistički pristup koji je temelj odgoja i učenja u ranoj dobi ukazuje na to da razvoj djece treba sagledavati cjelovito, podržavajući djetetovu originalnost i inicijativu koristeći raznovrsne poticaje. Glazbeni odgoj sastavni je dio odgojno-obrazovnoga procesa i provodi se svakodnevno, s namjerom razvoja dječjih (glazbenih) vještina i potencijala.

Glazbene aktivnosti realiziraju se pjevanjem i sviranjem, slušanjem glazbe, izražavanjem i stvaranjem, istraživanjem i pokretom, zatim praktičnim i radnim zadacima te igrama. U procesu doživljavanja i upoznavanja glazbe te razvoja vještina djece bitna su karika odgojitelji koji vode, između ostaloga, i glazbene aktivnosti. „Vođeni glazbeni odgoj djeteta implicira sljedeće: razvoj glazbenog sluha prepoznavanjem i razlikovanjem različitog trajanja i visine tona, razvoj ritamskog umijeća, sviranje na udaraljka, njegovanje i razvoj dječjeg glasa, prakticiranje igara s pjevanjem, glazbenih dramatizacija i glazbenih priča te rad na razvoju samostalnog dječjeg glazbenog izražavanja” (Vidulin, 2016, 225). Uvažavajući psihofizičke karakteristike i razvojne faze djece, na odgojitelju je da svakodnevno provodi glazbene aktivnosti „osobito u korelaciji s drugim aktivnostima (npr. psihičke, vizualne umjetnosti, jezične aktivnosti itd.)” (Stolic

i sur., 2015, 440). Uz navedeno, od odgojitelja se očekuje da pronađu učinkovitiji način odgoja i obrazovanja djece, odnosno da, uz vlastito znanje i iskustvo, nadgrade već postojeće metode i pronađu poticaje koji su bliži dječjoj prirodi.

Povijest školstva ukazuje na različita rješenja povezana s osuvremenjivanjem poučavanja u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju. Uz metodu Montessori koja posebno oblikovanim i pripremljenim materijalima u strukturiranoj okolini potiče cjeloviti razvoj djeteta, zatim waldorfsku metodu kojom se teži usklađivanju misaonih sposobnosti, emocija, praktičnih iskustava i slobode koje omogućava kreativnost, postoje i specifične metode kojima je temelj glazba. Miyamoto (2007) ističe da se na razini ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja mogu koristiti metode poučavanja poput Suzukija, Kodályja, Orffa, Yamahe i dr. Metoda Suzuki usredotočena je na usmjeravanje pažnje, poticanje ustrajnosti, razvoj glazbenih postignuća, pružanje podrške roditelju i učitelju, Kodály k unaprjeđivanju ispravne upotrebe deskriptora za dinamiku i tempo. Orffova metoda pak teži omogućavanju više razine interesa i uživanja u ritmičkim aktivnostima, dok se u okviru Yamahe stremi osiguravanju raznovrsnosti nastavnih aktivnosti, prepoznavanju pojedinaca, inkluziji, dramatizacijskim igrama i sl.

U *Nacionalnome kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje* (Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, 2015), koji naglašava integrirane, razvojne, humanističke, konstruktivističke i sukonstruktivističke značajke kurikula vrtića, uspostava uspješnih modela provođenja glazbenih aktivnosti jedna je od njegovih važnih odrednica. Isto tako, nalazi novijih istraživanja apostrofiraju važnost integriranja sadržaja i tematskoga pristupa glazbenim aktivnostima. Davidova (2020a, 2020b, 2020c) upravo je na tematskome pristupu osmislila model integriranoga učenja glazbe u predškolskoj dobi koji je prihvaćen u predškolskim ustanovama u Litvi. Autorica ističe da model doprinosi razvoju kognitivnoga područja, obogaćivanju djetetova emocionalnog svijeta i pruža iskustvo u zajedničkim društveno-zabavnim aktivnostima. „Pažljivo odabrana tema osigurava koherentnost i služi kao fokus za aktivnosti i nastavni materijal. Integracija predstavlja način da se izbjegne fragmentirano i nebitno stjecanje izoliranih činjenica, pretvarajući znanje u osobno korisne alate za učenje novih informacija” (Lipson, 1993, prema Davidova, 2020a, 4182). Integracija uz glazbene aktivnosti, iako je uobičajena i primjenjuje se da bi se djeca upoznala s određenom temom s ciljem holističkoga razvoja, rjeđe se koristi radi poticanja motivacije djece za spoznajom (Bilbokaitė i sur., 2020), stoga je važno obratiti pažnju i na taj segment.

S obzirom na to da integrirano učenje i tematski pristup djeluju, između ostaloga, na emocionalni razvoj djece, u ovome se radu prikazuje kako se glazbenim aktivnostima usmjerava i potiče djecu predškolskoga uzrasta na doživljavanje i izražavanje emocija te kako ih se može motivirati na učenje, a pokazat ćemo i kako se glazbenim igrama utječe na holistički razvoj djece.

EMOCIONALNI DOŽIVLJAJ I IZRAŽAVANJE S NAGLASKOM NA EMOCIJU STRAHA

Doživljaj i izražavanje emocija razlikuju se u odnosu na faze dječjega emocionalnog razvoja, što se pripisuje, prema Starc i suradnicima (2004), biološkomu sazrijevanju, složenijim situacijama na koje dijete nailazi i reagira te razvoju intelektualnih sposobnosti. U literaturi se spominje i emocionalna inteligencija koju Salovey i Mayer (1990) opisuju kao sposobnost doživljavanja i izražavanja emocija, njihova uključivanja u misaone procese, razumijevanje i reguliranje. Goleman (1997) ukazuje i na emocionalnu pismenost kao sposobnost prepoznavanja i imenovanja vlastitih emocionalnih stanja.

Vasta i suradnici (1998) ističu da su prve emocije koje dijete izražava reakcija na ugodu i neugodu koju pokazuje smiješkom, gugutanjem ili plačem i mrštenjem. Do kraja šestoga mjeseca života dijete izražava sve četiri primarne emocije: radost, tugu, ljutnju i strah, te prepoznaje osnovna emocionalna stanja najbližih osoba. S obzirom na to da je u ovome radu naglasak na emociji straha, odnosno na tome kako se suočiti sa strahom uz pomoć glazbe i tematskih integriranih aktivnosti, istaknut ćemo karakteristike te emocije.

Strah je jedna od četiriju primarnih emocija koja je prisutna kod svakoga ljudskog bića. Iskazuje se emocionalnom ili fiziološkom reakcijom pojedinca na opaženu ili doživljenu prijetnju te je nužna za čovjekov opstanak (Murphy, 1985; Novović i Mićanović, 2020; Tatalović Vorkapić i Knapić, 2015). Ubraja se u kategoriju naučenih strahova u dječjoj, odnosno predškolskoj dobi (Vulić-Prtorić 2002a, prema Tatalović Vorkapić i Knapić, 2015). Sorin (2005) tu vrstu strahova naziva nematerijalnom kategorijom, u koju još ubraja i strahove od loših snova ili noćnih mora, duhova, klauna i maski. Iako se u literaturi različito određuje u kojoj se točno dobi strah nematerijalne kategorije primjećuje, moguće je precizirati razdoblje od oko treće do pete godine djetetova života (Novović i Mićanović, 2020; Marković, 2008; Mikas i sur., 2015). Stiefenhofer (2002) ističe da su imaginarni strahovi, čudovišta i nemani uobičajeni u razvojnoj fazi djeteta

i, kako napominje Marković (2008), dio su njihova razvoja. Istoga je mišljenja Riemann (2002), naglašavajući da različite strahove zdrav čovjek podnosi, nadraža, a svladavanje vlastitih strahova pridonosi njegovu daljnjem razvoju. Uprkos tomu što je to uobičajeno, važno je pronaći način prevladavanja straha u djetetovoj svakodnevnici, a jedna je od mogućnosti igra. Zlotowicz (1982) smatra da igra može djetetu poslužiti kao jedno od najsigurnijih sredstava za oslobađanje od izvjesnih strahova ili pomoći mu u pretvaranju vlastita straha u zadovoljstvo. U takvim aktivnim situacijama dijete primjenjuje moć svojega djelovanja i time se aktivno suočava s onime što je pasivno podnosilo.

S obzirom na to da djeca predškolske dobi dio dana provode u predškolskim ustanovama, važnost u djetetovu suočavanju sa strahom imaju odgojitelji koji dobro poznaju djecu u vlastitoj odgojno-obrazovnoj skupini, a pritom im mogu izravno pomoći pri prevenciji straha i suočavanju s njime. „Važno je za odrasle koji rade s malom djecom da budu svjesni situacija koje izazivaju strah, načina na koje djeca pokazuju strah i načina kojima mogu učinkovito reagirati na dječje strahove” (Sorin, 2005, 35). Tatalović Vorkapić i Knapić (2015) ističu ulogu odgojitelja u poznavanju složenoga psihološkog fenomena straha da bi preventivno i pravovremeno djelovali i svojim modelom i uzorom spriječili nastanak različitih psihopatoloških poremećaja kod djece. Murphy (1985) napominje da bi oni koji rade s malom djecom trebali organizirati vlastite aktivnosti tako da uključuju preventivnu desenzibilizaciju kod zastrašujućih podražaja.

Osim odgojitelja kao ključnih osoba, važne su i strategije poticanja djece na suočavanje i uklanjanje strahova putem aktivnosti. Sorin (2005) smatra da bi se trebale planirati kurikulske teme koje polaze upravo od onih tema koje predstavljaju strah kod djece te pritom koristiti knjige, slike, likovne izričaje, pokret, priče i pjesme. Nalazi istraživanja koje su proveli Novović i Mićanović (2020) ukazuju na to da su upravo tematske aktivnosti ključne prilikom oslobađanja djece od strahova.

Budući da emocionalni razvoj djece implicira (Berk, 2008) doživljaj, emocionalno izražavanje i emocionalno razumijevanje koji vode k razvoju empatije, samosvijesti, privrženosti te utječe na njihov socijalno-spoznajni razvoj, rad odgojitelja u smjeru poticanja emocionalnih doživljaja djece i vođenja kroz različita emocionalna iskustva poželjan je tijekom procesa odgoja i obrazovanja. Emocionalni upliv započinje gledanjem i oponašanjem, potiče se otvorenost u izražavanju emocija i ukazuje se na kontrolu emocija. Djecu se usmjerava na otkrivanje sebe i prepoznavanje emocija koje doživljavaju.

Također, ukazuje se na to kako umanjiti intenzitet određenih emocija, čime započinje učenje samokontrole i regulacije emocionalnih stanja. Navedeno je moguće realizirati i kroz tematske integrirane glazbene aktivnosti u kojima alati za emocionalnu podršku djetetu postaju planski osmišljene i strukturirane glazbene igre, koje se mogu planirati tako da pomognu u suzbijanju određenoga dječjeg straha.

TRADICIJSKE USPAVANKE KAO TEMA TEMATSKIH INTEGRIRANIH AKTIVNOSTI

U stimulativnom prostorno-materijalnom okruženju za učenje uz integrirani i holistički pristup odgojno-obrazovne aktivnosti ne dijele se po područjima, sadržaju i vremenskim ograničenjima. Kvaliteta učenja djece ne ograničava se „na parcelizirano i segmentirano poučavanje djece pojedinim sadržajima” (Slunjski, 2011, 28), već se promiče tijekom njihova svakodnevnog boravka u vrtiću putem raznih poticaja i problemskih situacija. Svakomu se djetetu pristupa kao pojedincu koji stječe znanja i razvija sposobnosti na vlastiti način. Slunjski (2011) u svojoj knjizi ujedno ističe da takav pristup učenju zagovaraju i Miljak (2009), Penn (2008), Petrović-Sočo (2007), Strozzi (2002), Tarini (2008) i White (2008). Tijek aktivnosti u poticajnome okruženju, kako napominje Budisavljević (2015), nije moguće unaprijed precizno planirati jer ovisi o dječjem interesu i razvija se u različitim smjerovima.

Tematska integrirana aktivnost može se razmatrati kao pokretačka ideja za osmišljavanje glazbenih aktivnosti s djecom predškolskoga uzrasta temeljenih na suvremenim paradigmatama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja te načelima *Nacionalnoga kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje* (2015). Polazište postaje fleksibilno strukturirana (glazbena) aktivnost, pri čemu se osobita pažnja posvećuje individualnim i specifičnim potrebama te mogućnostima djece, s konačnim ishodom cjelovitoga razvoja.

U tematskom integriranom pristupu aktivnostima upravo je tema (građa, sadržaj) od izuzetne važnosti jer neposredno utječe na djetetov cjelovit razvoj. Tako, primjerice, kod djece u ranome i predškolskom odgoju i obrazovanju temu – sadržaj glazbene aktivnosti mogu predstavljati i tradicijske uspavanke jer su izvor odgojnih i obrazovnih mogućnosti. Primarna je funkcija uspavanki da uspavljaju djecu, a istraživanja je proglašavaju univerzalnim fenomenom jer je prisutna u svakome kutku svijeta (Quddus, 1992, prema Anzak i sur., 2019).

Bonnár (2014) ističe da uspavanke mogu dovesti do fizičkoga, psihičkoga, društvenoga i duhovnog ispunjenja, a primarno su orijentirane na međusobnu komunikaciju između roditelja i djece. Zastupljene su i u predškolskim ustanovama, ponajviše zbog svojih odgojnih i obrazovnih vrijednosti. Utječu na dječji razvoj, posebice u području govora, komunikacije i jezičnoga stvaralaštva (Anzak i sur., 2019; Davydova i sur., 2018; Gaybullaevich, 2020; Haistrрук i Samoylyukevych, 2021). Omogućuju razvoj govora djece predškolske dobi, obogaćuju njihov rječnik, djeluju pri formiranju fonemske percepcije te predodžbe u sagledavanju sekundarnih i figurativnih značenja riječi (Haistrрук i Samoylyukevych, 2021). I Gaybullaevich (2020) smatra da tradicijske uspavanke sadržavaju velike mogućnosti u oblikovanju fonemskih percepcija, zbog povezanosti s posebnom intonacijskom strukturom koja nastaje prilikom pjevanja samoglasnika te karakterističnoga sporog tempa izvođenja uspavanke, kombinacije zvukova, onomatopeje, oblikovanja ili zapamćivanja riječi i izraza te svladavanja leksičke strane govora. Tradicijske uspavanke imaju i terapijsku ulogu, a pridonose „regulaciji međuljudske komunikacije, razvoju djetetovih individualnih kreativnih sposobnosti, duhovnih vrijednosti, etičkih ideala, društvenog iskustva i normi ponašanja” (Davydova i sur., 2018, 846). Njome se, osim što utječe na obrazovni i socijalni razvoj djeteta, omogućuje i zadovoljavanje njegovih emocionalnih potreba te iskazuje ljubav i nježnost kroz verbalni i ritualni čin tjelesnih pokreta. Anzak i suradnici (2019) ističu da su u pjevanje uspavanki utkane emocije duboke ljubavi i privrženosti djetetu pod stresom.

OBILJEŽJA TRADICIJSKE USPAVANKE ORCO IZ PROJEKTA ISTARSKÉ NINE NANE / NINNE NANNE ISTRIANE

U sklopu zavičajne nastave Istarske županije realiziran je projekt¹ pod nazivom *Istarske nine nane / Ninne nanne Istriane*. U projektu su sudjelovali *Glazbena škola Ivana Matetića–Ronjgova Pula, Dječji vrtić Rin Tin Tin iz Pule i Dječji vrtić Pula*. Projekt je rezultirao izdavanjem nosača zvuka i pjesmarice s istarskim uspavankama. Iako Istra obiluje tradicijskim napjevima, odabir odgovarajućih tradicijskih uspavanki koje su po svojim glazbenim elementima jednostavne i lako pamtljive zahtijevao je osobitu pažnju etnomuzikologa. Na nosaču zvuka zabilježene su sljedeće uspavanke: *Dormi mia picia, dormi, Ča to šuška, Fame le*

1 Glazbena je voditeljica toga projekta Suzana Goldin.

nine, Ljuba Ivanova, Nina oh, nina oh, Prvo lito ki san služu, Šu je oća, Orco, Fa le nane, Zibala Ane, Zaspal Pave i Homo spat, dok se u pjesmarici mogu pronaći njihovi notografski zapisi. Dvanaest istarskih uspavanki iz različitih su krajeva Istre, na karakterističnim istarskim čakavskim govorima te na istrovenetskome govoru. Uz autentični tekst i melodiju, obradom aranžera poprimile su prizvuk današnjega vremena.

Za potrebe je ovoga rada odabrana tradicijska uspavanka naziva Orco, koja je zbog svojih glazbenih i izvanglazbenih odrednica pogodna za osmišljavanje tematske integrirane glazbene aktivnosti s djecom predškolskoga uzrasta.

Tekstualni predložak uspavanke Orco upućuje na to da je usmena predaja priče o Orcu uvijek pobuđivala strah i neku vrstu prijetnje. Izvodila se na području Oprtlja (Portole), što potkrepljuje i njezin izvorni tekst na istrovenetskome govoru: Orco, Orco, ven del bosco, ven del bosco come 'l vento, ven del bosco come un fià. Orco, Orco, ven del bosco; Si ti dormi no 'l te ruba, si ti dormi se distuda². Tekstualni sadržaj te uspavanke pogodan je za rad s djecom predškolske dobi, može poticati dječju imaginaciju te imati, kako kaže Bonnar (2014), emocionalno-obrazovnu kategoričku funkciju.

Sa stručno-glazbenoga aspekta razvidno je da opseg melodije pri pjevanju više odgovara ženskomu glasu, a manje dječjemu. Zbog toga u audiosnimci pjevački zbor izvodi napjev oktavu niže. Također, napjev je za potrebe ovoga rada i daljnjih igara namijenjenih djeci predškolske dobi transkribiran u prvoj i maloj oktavi (Prilog 1.).

Prilog 1. Notni zapis uspavanke Orco, transkripcija

Orco

Or - co, or - co, ven del bos - co, 1. ven del bos-co co-me 'l ven - to,
2. si ti dor-mi no' l te ru - ba

8

1. | 2.

ven del bos - co co-me un fià.
si ti dor - mi 2. se dis - tu - da.

² Hrvatski prijevod glasi: Orko, Orko, dolazi iz šume kao vjetar, dolazi iz šume kao dah (...) Ako spavaš, ne ukrade te, ako spavaš, on se gasi.

Melodijska linija nije zahtjevna, lako je pamtljiva te joj je opseg tonova unutar velike sekste. U originalnome notnom zapisu (*Prilog 2.*) koji se nalazi u pjesmarici vidljivo je da skladba ima oblik velike glazbene periode, dok se u audiozapisu razlučuju kompleksniji elementi glazbenoga oblikovanja.³ Skladbu na nosaču zvuka u trajanju od 3 minute i 39 sekundi prema aranžmanu izvode učenici Glazbene škole Ivana Matetića–Ronjgova Pula.

Prilog 2. Originalni notni zapis uspavanke Orco

Orco

Or - co, or - co, ven del bos - co, 1. ven del bos - co co - me 'l ven - to,
2. si ti dor - mi no' l te ru - ba

8
1. ven del bos - co co - me un fià.
si ti dor - mi

2. se dis - tu - da.

Izvor: Istarske nine nane / Ninne nanne Istriane (2020, 20)

Promatrajući izvanglazbene odrednice tradicijske uspavanke *Orco*, vidljiva je njezina mitološka komponenta (Lozica, 1995). Čudovište Orco mitološko je biće. U različitim je krajevima Istre i Dalmacije izgledao drugačije te ga je nemoguće jednoznačno opisati. Primjerice, u Istri ga identificiraju kao golemo biće, demona u obliku životinje koja nosi jahača, ili pak kao gorostasa koji opkoračuje cestu. Izgled mu poistovjećuju s veličinom od dva tornja ili s mrakom koji se ponekad kreće od stabla do stabla ili čak od krova do krova (Bošković-Stulli, 1959, prema Lozica, 1995). Zanimljivo je da nestane ako se bježi pred

3 Aranžman koji potpisuje Luka Demarin uključuje dvije flaute, klarinet, tenorski saksofon, dva violončela, kontrabas i pjevački zbor. Instrumentalni uvod izvode puhači, dok narodni napjev izvodi zbor uz pratnju gudača. U analizi aranžmana Demarin napominje: „Izlažu se dvije teme u izmjeni puhača i zбора; u 45. taktu skladba modulira iz C-dura u paralelni a-mol, u 61. taktu nastupa ponovno u molskoj varijanti, u 85. taktu dolazi i do mutacije u „istarski” mol te se u 93. taktu i codi javlja u istarskoj ljestvici. Jednostavna i jasna forma aranžmana obogaćena je poigravanjem s instrumentalnim intermezzima, koji kontrastiraju vokalno-instrumentalnim dijelovima te novijim (skladateljevim) variranim melodijama na već postojeći napjev. Skladba je s jedne strane, u okviru klasičnih harmonijskih funkcija tonaliteta, a druge strane, može se uočiti povremena primjena tonova istarsko-primorskog tonskog niza” (neobjavljena analiza).

njime, no izgubi se ako mu se kaže: „Hodi mrak ća, aš ću te pocurat” (rkp. IEF 203:65–66, br. 15, prema Lozica, 1995, 7). Kako ističe Lozica (1995), čudovišta su bliska svakomu pojedincu, upravo zbog strana dobra i zla koje predstavljaju. S njima se može živjeti i braniti se od njih, individualizirana su i personalizirana. U konačnici, svako selo, naselje, grad, država, a s druge strane i pojedinac, može imati vlastitoga Orca, s kojime se može suočavati.

IGRE I RAZVOJNE ZADAĆE U TEMATSKOJ INTEGRIRANOJ GLAZBENOJ AKTIVNOSTI JE LI ORCO STRAŠAN?

Tematska integrirana glazbena aktivnost *Je li Orco strašan?* priređena je s ciljem poticanja emocionalnoga razvoja djece u odgojno-obrazovnoj skupini pri svladavanju emocije straha od mraka, čudovišta i imaginarnih bića. Njezinu oblikovanju pristupilo se tematski, integrirano i višemodalno. Ponuđeni su različiti oblici poticanja djece koji se mogu implementirati u svakodnevnome odgojno-obrazovnom radu. Osobita se pažnja pridala stvaranju poticajnoga okruženja te skupnim ili individualnim poticajima.

Osnovu tematske integrirane glazbene aktivnosti *Je li Orco strašan?* predstavljaju glazbene igre koje se ne provode u jednome danu. Aktivnosti su osmišljene tako da omogućuju slobodnu igru po centrima sobe dnevnoga boravka ili na otvorenome prostoru. Planirane su za ostvarivanje razvojnih zadaća kod jednoga djeteta, skupine djece ili sve djece u skupini, uz naznaku da se mogu upotpuniti, prilagoditi i modificirati. Osmišljeno je 16 glazbenih igara po glazbenim područjima pjevanja, sviranja i glazbenoga stvaralaštva (*Prilog 3.*): *Orcov dah*, *Dozovi Orca*, *Raspjevani Orco*, *Orcove noge od leda*, *Kuckavi Orco*, *Orcove cipele*, *Sviram kao Orco*, *Hop! Tonski skok*, *Orcova kutija*, *Orcova svirala*. Uz navedene, postoji još šest različitih igara pod istim nazivom (*Orco*) koje pripadaju području slušanja glazbe. Za svaku su igru predviđene sljedeće kategorije: razvojne zadaće, oblik poticanja, način pristupanja, glazbena područja, glazbeni i izvanglazbeni kontekst. Svaka planirana aktivnost poticanja, odnosno igra doprinosi konkretnim razvojnim zadaćama djeteta predškolske dobi. Planirane igre, osmišljeni poticaji i načini realizacije ovisni su primarno o psihofizičkim karakteristikama djece u odgojnoj skupini te o njihovim trenutnim razvojnim potrebama. Kroz integriranu zadaću nastoji se djelovati na sve aspekte dječjega razvoja, no tim modalitetom naglasak je na socioemocionalnome razvoju

i razvoju ličnosti. Navedeno uključuje domene poput razvoja pozitivnih emocionalnih stanja kod djece, njihove sposobnosti prepoznavanja, reguliranja i izražavanja emocija i reakcija, empatije, samopouzdanja i pozitivne slike o sebi, samokontrole stresa, sposobnosti vlastitoga umirenja tijela, razvojno primjerenoga suočavanja s neugodom i vlastitim strahovima i dr. Nadalje, ostvaruju se i drugi zadatci u odnosu na zadovoljavanje potreba djece iz područja tjelesnoga i psihomotoričkog razvoja, poput razvoja grubih motoričkih vještina, preciznosti u ovladavanju predmetima, spretnosti i preciznosti pokreta, fine motorike šake, složenih senzornih vještina, koordinacije pokreta, umirivanja i opuštanja vlastitoga tijela itd. S aspekta ostvarivanja razvojnih zadataka u spoznajnoj domeni razvoja djeteta obuhvaćaju se elementi poput razvoja sposobnosti uočavanja veza i odnosa među stvarima i pojavama (mitološka bića, imaginarna bića), slušne percepcije i stjecanja iskustva sluhom (tišina, buka, šum, zvuk, ton, zvukovi u prirodi, dinamika, govor, tonski odnosi), koncentracije i operativnoga mišljenja (uspoređivanja pojmova, sličnosti i razlika, grupiranja i razvrstavanja prema kriterijima, principa bilježenja i čitanja notografije, pridruživanja količine).

Navedenim igrama unutar tematske (glazbene) integrirane aktivnosti pod nazivom *Je li Orco strašan?* doprinosi se i razvoju govora, komunikacije, izražavanja i stvaralaštva, posebice razvoju govornih vještina prilikom opisivanja, objašnjavanja, izražavanja vlastitih potreba, osjećaja i iskustava te artikulacije glasova prilikom vježbi upjevavanja. Osim navedenoga, potiče se i razvoj slušanja i razumijevanja književnoga te dijalektalnoga govora, osobito u elementima glasnoće, visine, intonacije, ritma u rečenicama, govornih ekspresija u različitim emotivnim stanjima i dr. Potiču se i slobodne manifestacije i ekspresivnosti dječjih doživljaja putem dramatizacijskoga stvaralaštva. Djecu se usmjerava i na likovne imaginacije, osobito kod stvaranja likovnih djela na temelju njihovih osobnih predodžbi o nestvarnome i nevidljivome mitološkom biću.

U *Prilogu 3.* može se pratiti i planirani oblik poticanja djece na aktivnost jer je označeno kad je riječ o individualnome, skupnome ili zajedničkom poticaju. Individualni su poticaji planirani za pojedino dijete u odgojno-obrazovnoj skupini ili su prilagođeni jednomu djetetu; skupni ili grupni poticaji namijenjeni su određenoj grupaciji djece; u zajedničke poticaje najčešće su istovremeno uključena sva djeca. Pojedine su igre u aktivnosti vođene⁴, dok se druge mogu

4 U kategorizaciji vođenih aktivnosti naglasak se stavlja na asistenciju odgojitelja ili glazbenoga pedagoga pri provedbi glazbene igre. Ne polazi se od tradicionalnoga shvaćanja strukturirane aktivnosti koja se ostvaruje frontalnim oblikom rada, verbalnom metodom, usmjerenošću

svrstati u kategoriju slobodnih igara.⁵ Putem glazbenih područja pjevanja, sviranja, glazbenoga stvaralaštva i slušanja glazbe odrađuju se određene aktivnosti (npr. vježba disanja, vježba upjevavanja, usvajanje pjesme po sluhu, početni oblici ritmiziranja, stvaranje osjećaja za glazbeni metar, istraživanje zvukova i dr.) s konkretnim zadaćama. Primjerice, igra *Orcov dah*, promatrana s glazbenoga aspekta, zapravo je vježba disanja u glazbenome području pjevanja. Tom bi se igrom u aktivnoj primjeni pospješile sljedeće glazbene zadaće: osvijestiti pravilno držanje tijela pri pjevanju, dizanje mekoga nepca, uzimanje, držanje i kontrola daha. Promatrajući svaku igru iz izvanglazbenoga konteksta i njezine integriranosti s drugim područjima rada, uvedeni su idejni pristupi i teme integracije. Primjerice, igru *Kuckavi Orco* možemo promatrati u integriranome kontekstu i kao raznovrsnu, stolno-manipulativnu i funkcionalnu igru, zatim i kao skupnu igru s pravilima i preciziranim zadatkom. S obzirom na to da djeca u skupnoj igri s pravilima i preciziranim zadatkom pritom i nesvjesno osvješćuju emocije tuđe i sreće te se ujedno suočavaju s osjećajem pobjede i gubitka u igri, ponuđena je idejna tema za daljnju integriranost u novim aktivnostima, naslovljena *Kako se osjećamo kada pobijedimo ili izgubimo?*.

na poučavanje, transmisijom znanja, principom vođenja, gdje sva djeca u skupini sudjeluju u aktivnosti u isto vrijeme (Petrović-Sočo, 2009), izdvajanjem sadržaja učenja ili predmetnih područja (Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, 2015).

- 5 U kategorizaciji slobodnih aktivnosti polazi se od toga da dijete / skupina djece samoinicijativno odabire igru u različitim dnevnim vremenskim sljedovima, a materijali i poticaji za (glazbenu) igru lako su im dostupni. Ne polazi se od shematskoga obrasca rutiniziranoga tijeka aktivnosti, dominantne organizacijske forme učenja i principa tematskoga planiranja (Marojević i sur., 2020).

Prilog 3. Tabelarni prikaz igara i funkcija pri poticanju na tematsku integriranu glazbenu aktivnost Je li Orco strašan?

Aktivnost poticanja /igra	Pojedine razvojne zadatke	Planirani oblik poticanja djece na aktivnost		Način pristupa aktivnosti	Glazbena područja	GLAZBENO		IZVANGLAZBENO		
		Individualna	Skupna Zajednička			Vodena	Slobodna	Glazbena aktivnost	Glazbene zadatke	Integracija glazbe s drugim područjima rada (vrste djelatnosti i aktivnosti)
<i>Orcov dah</i>	-samokontrola stresa, umirenje tijela, neugode, relaksacija, logopedске добробити i rana intervencija	☐	☐	☐	☐	PJEVANJE	Vježba disanja	-osvijestiti pravilno držanje tijela - dizati meko nepce -uzimati, držati i kontrolirati dah	Istraživačko-spoznavne aktivnosti	Kondenzacija
<i>Dozovi Orca</i>	-čekanje na vlastiti red, samostalno ovladavanje načina formiranja u krug, stvaralaštvo kroz neoblikovani materijal i prirodne, stupanje u međusobne interakcije, razvijanje socijalnih odnosa, poticanje znatiželje	☐	☐	☐	☐		Vježba upjevanja	-pamćenje intervalskih odnosa -intoniranje tonskog slijeda prema započetome pjevanju drugog djeteta -upjevanje u različitim artikulacijskim i dinamičkim odnosima	Stvaralačka aktivnost	Lutak <i>Orco</i> (neoblikovani materijal i prirodine)
<i>Raspjevani Orco</i>	-individualna ekspresija kroz dramatičaciju, improvizacija tijelom, usmjeravanje pažnje, regulacija emocija, prihvaćanje emocionalnih stanja straha kao emocije, razvijati pozitivnog emocionalnog stanja i osjećaja sigurnosti	☐	☐	☐			Usvajanje pjesme po sluhu	-doživjeti novu pjesmu - upamtiti tekst i melodiju pjesme - pjevati pjesmu -razvojno prigodna analiza pjesme - razvojno prigodna interpretacija pjesme	Dramskoscenska aktivnost	<i>Orco dolazi iz šume, kao vjetar, kao dah.</i>
<i>Orcove noge od leda</i>	-sunožni skokovi, skok u čučanj i skok iz čučnja, skok u dalj, skok u vis, kontrola pokreta rukom pri pljeskanju, održavanje ravnoteže, čekanje na vlastiti red, ovladavanje formacijom kolone i dr.	☐	☐	☐	☐		SVIRANJE	Početni oblici ritmiziranja	- kretati se i pljeskati karakterističan ritam u 6/8 mjeri - osvješćivanje pauze - osvješćivanje ritamskog modela četvrtinke i osminke unutar 6/8 mjere kroz pokret	Tjelesna aktivnost
<i>Kuckavi Orco</i>	-manipulacija sitnim predmetima, koncentracija i pažnja, praćenje slijeda igre, međusobni dogovor o načinu igre, poštivanje pravila igre, jačanje samopouzdanja i dr.	☐	☐	☐	☐	Početni oblici ritmiziranja		-kucanje ritamske strukture prema vizualnom grafičkom predlošku uz prilagođen notni zapis	Raznovrsne igre (stolno-manipulativna te funkcionalna igra)	<i>Kako se osjećamo kada pobijedimo ili izgubimo?</i>
<i>Orcove cipele</i>	- kontrola pokreta, hodanje s različitim zaprekama unatrag, zatvorenih očiju, spojenih nogu, u čučnju i dr.)	☐	☐	☐	☐	Stvaranje osjećaja za glazbeni metar		-slušanjem glazbe ili pjevanjem osvijestiti metričku strukturu pjesme	Tjelesna aktivnost	Različitost - osobe s invaliditetom

Sviram kao Orco	-fina motorika šake i prstiju, kontrola pokreta, logičko povezivanje i zaključivanje, koncentracija i pažnja, misaoni procesi analiziranja informacija i stvaranja novih (sviračkih) iskustva i dr.	☐	☐	☐	Početni oblici sviranja, percepcija tonskih odnosa, teorija glazbe	-prigodnim i razvojno primjerenim grafičkim te vizualnim prikazom odsvirati dio melodije unutar intervala velike terce s tri prsta, objeručno	Raznovrsne igre (stolno-manipulativna igra)	Moje tijelo - ruka i prsti
Hop! Tonski skok	-pronalaženje rješenja, isprobavanje vlastitih mogućnosti, različite formacije skokova, kotrljanje, agilnost, snalaženje u prostoru, poštivanje i međusobni dogovor u igri i dr.	☐	☐	☐	Percepcija tonskih odnosa i različitosti tempa	-auditivna percepcija silaznog i uzlaznog tonskog niza te većih intervalskih skokova - doživjeti razlike u tempu	Tjelesna aktivnost (natjecateljska igra)	Olimpijske igre
Orcova kutija	-manipulacija neoblikovanim materijalima i prirodinama, snalažljivost, kreativno promišljanje, pronalaženje rješenja i dr.	☐	☐	☐	Istraživanje zvukova	-razlučivanje različitih vrsti zvukova, samostalno eksperimentiranje zvukovima, temperirani i netemperirani tonovi	Raznovrsno izražavanje i stvaranje	Moje tijelo - uho
Orcova svirala	-upoznavanje predmeta istraživanjem taktilnog, vizualnog i slušnog podražaja	☐	☐	☐	Istraživanje zvukova, grada instrumenata, instrumenti iz prirode, puhačka glazbala	-upuhivanje u stabljiku maslačka i stvaranje različitih netemperiranih tonskih odnosa, kontroliranje zvuka, spontana improvizacija i dr.	Istraživačko-spoznajne aktivnosti	Imaju li biljke ista osjetila kao i ljudi?
Orco *šest različitih igara i načina poticanja	-vidno-motorna koordinacija pokreta, koncentracija, usmjeravanje pažnje, izražavanje emocija, logičko povezivanje, snalaženje u prostoru, spretnost, agilnost, mašta, samokontrola i dr.	☐	☐	☐	Tjeloglazba	-istraživanje mogućnosti vlastitog tijela kao instrumenta, istraživanje zvukova upotrebom tijela pljeskanjem, pucketanjem prstiju, tapkanjem nogama, zviždanjem i dr.	Tjelesna aktivnost	Plemena
	-fina grafomotorika, vizualna i taktilna percepcija, koncentracija i pažnja na slušani primjer i dr.	☐	☐	☐	Muzikogram	-aktivno slušati glazbeno djelo - uočavati karakteristične ritamske obrasce, nastupe instrumenata, ponavljajućih dijelova te drugih sastavnica glazbenog primjera - razvijati osjećaj za frazu	Tjelesna aktivnost i stvaralačka aktivnost	Može li se glazba nacrtati ili crtež uglazbiti?
	-imenovanje i prepoznavanje osobnih strahova, zabrinutosti, opisivanje situacija i vlastitih životnih doživljaja, promatranje vlastitih reakcija te reakcija druge djece u skupini	☐	☐	☐	Stvaranje doživljaja za glazbeno djelo	-pasivno slušati glazbeno djelo	Govorna aktivnost	Mrak

	-grube motoričke vještine, sudjelovanje u paru, promatranje i imitacija drugih	☐ ☐ ☐	☐ ☐		Početna auditivna percepcija dinamičkih razlika	- uočavanje dinamičkih razlika, primjereno i spontano i razvojno primjereno usvajanje glazbene terminologije za dinamiku, doživljavanje dinamičkih promjena	Tjelesna aktivnost i stvaralačka aktivnost	Želimo li postati netko drugi ili volimo sami sebe?
	-čekanje na vlastiti red, međusobna suradnja i dogovor u igri, strpljivost, preciznost pokreta i dr.	☐ ☐	☐		Istraživanje i percepcija tempa	-aktivno slušati glazbeno djelo, spontano i razvojno primjereno usvajanje glazbene terminologije za tempo, doživljavanje promjena tempa	Raznovrsne igre	Prometni znakovi
	-pamćenje, spoznaja, auditivna i vizualna percepcija, koncentracija i dr.	☐ ☐	☐		Auditivno uočavanje instrumenta, teorija glazbe	-aktivno slušati glazbeno djelo, vizualno i slušno uočavanje i povezivanje instrumenata koji su prisutni u glazbenom djelu	Raznovrsne igre (stolno-manipulativna igra)	Kako nacrtati zvuk?

ZAKLJUČAK

Doživljavanje glazbe i učenje putem glazbe kojima se ukazuje na njezinu odgojnu, obrazovnu i kulturološku dimenziju moguće je već tijekom ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja. Polazeći od holističkoga pristupa djeci, osiguravanja načina njihova cjelovitog razvoja i zadovoljavanja njihovih potreba, osobitu pažnju valja posvetiti strukturiranju inovativnijih pristupa glazbenomu odgoju i obrazovanju, koji će biti prilagođeni individualnim i specifičnim potrebama, mogućnostima, potencijalima i iskustvu djece. U ovome je radu prikazano kako projekt, u kojemu su sudjelovali učenici glazbene škole i djeca predškolske dobi, može poprimiti širi kontekst i postati pritom polazište pri kreiranju metodičkih inovacija na području glazbenih aktivnosti u radu s djecom predškolske dobi. S polazišta projekta *Istarske nine nane / Ninne nanne Istriane* aktivno muziciranje učenika u različitim instrumentalnim sastavima glazbene škole (klavirskome, puhačkome, gudačkome, harmonikaškome, udaraljkaškome te solodvojnice uz pjevački zbor) doprinijelo je neposrednomu iskustvu osvješćivanja bogatstva istarske glazbene baštine. Ujedno, suradnja djece predškolske i školske dobi rezultirala je transmisijom znanja, novih dječjih iskustava, obogaćivanjem njihovih doživljaja i spoznaja, pozitivnih emocionalnih reakcija, međusobnoga stvaralaštva i ekspresije, posebice kroz aktivno pjevanje i slušanje istarskih tradicijskih uspavanke. S druge strane, na temelju istoimenoga projekta i tradicijske uspavanke *Orco*, a u skladu s humanističko-razvojnou koncepcijom te *Nacionalnim kurikulumom*

ranog i predškolskog odgoja i obrazovanje (2015), oblikovana je integrirana tematska aktivnost *Je li Orco strašan?*. Tradicijska uspavanka *Orco* zbog svojih glazbenih i izvanglazbenih specifičnosti te metodičkoga pristupa usmjerenoga prema doživljaju i emocionalnoj uključenosti primjerena je za rad s djecom predškolske dobi. Postaje izvrstan glazbeni poticaj za stvaranje individualnoga prijma kod djece koji se može produbiti razgovorom o doživljajima i pobuđenim imaginacijama, posebice povezanih s vrlo često prisutnom emocijom u dječjoj dobi: strahom od imaginarnih bića i čudovišta. Glazbene igre koje su priređene mogu poslužiti kao poticaj za cjelovit razvoj djece upravo zbog različitih razvojnih zadaća koje su pritom planirane.

Tematskim, integriranim i višemodalnim pristupom moguće je pospješiti glazbeni razvoj djece, poticati kreativnost i stvaralaštvo te utjecati na njihov holistički razvoj. Projekt kojim su revitalizirane i sačuvane određene istarske tradicijske uspavanke namijenjene djeci poprimio je time širi kontekst: od odabira, priređivanja i izvođenja uspavanki, audiosnimanja, objavljivanja nosača zvuka i pjesmarice, do metodičkih inovacija na području predškolske pedagogije.

LITERATURA

- Anzak, S., Sultana, A. i Zulfiqar, S. (2019). Folk Traditions of Lullabies: Functional Analysis. *Global Sociological Review*, IV (I):10-17.
- Berk, L. E. (2008). *Psihologija cjeloživotnog razvoja*. Zagreb: Naklada Slap.
- Bilbokaitė, R., Bilbokaitė-Skiauterienė, I., Kravale-Paulina, M. i Peskur, V. (2020). Didactic approach of music integration in pre-school children's daily learning activities: limitation of themes and use of methods. U: L. Gómez Chova, A. López Martínez i I. Candel Torres (ur.), *EDULEARN20 Proceedings, 13th International conference of education, research and innovation*, Španjolska, 2020 (7547-7554). Španjolska: IATED Academy.
- Bonnár, L. (2014). *Life and Lullabies – Exploring the basis of meaningfulness in parents' lullaby singing*. Oslo: NMH-publikasjoner.
- Budisavljević, T. (2015). Kako oblikovanjem okruženja razvijati suvremeni kurikulum. *Dijete, vrtić, obitelj*, 21 (79): 26-28.
- Davidova, J. (2020a). Thematic approach as the basis of integrative music teaching/ learning in preschool. U: L. Gómez Chova, A. López Martínez i I. Candel Torres (ur.), *EDULEARN20 Proceedings, 13th International conference of education, research and innovation*, Španjolska, 2020 (4177-4185). Španjolska: IATED Academy.
- Davidova, J. (2020b). The model of integrative music learning: case study results in Latvian preschools. U: L. Gómez Chova, A. López Martínez i I. Candel Torres (ur.), *EDULEARN20 Proceedings, 13th International conference of education, research and innovation*, Španjolska, 2020 (4186-4193). Španjolska: IATED Academy.
- Davidova, J. (2020c). Philosophical and psychological bases of the model of integrative music learning in preschool. U: L. Gómez Chova, A. López Martínez i I. Candel Torres (ur.), *EDULEARN20 Proceedings, 13th International conference of education, research and innovation*, Španjolska, 2020 (2710-2717). Španjolska: IATED Academy.
- Davydova, A. A., Pereverzeva, M., Tsarev, D. V., Shcherbakova, A. I. i Shcherbinina, V. M. (2018). Musical art-therapeutic technologies of overcoming psychological problems and developing the emotional perception of children. *Journal of Pharmaceutical Sciences and Research*, 10: 846-848.
- Gaybullaevich, N. F. (2020). The role of folklore in the raising of children. *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences*, 8 (12):181-186.
- Goleman, D. (1997). *Emocionalna inteligencija*. Zagreb: Mozaik knjiga.
- Haistruk, O. i Samoylyukevych, I. (2021). The formation of two-parts singing skills in young learners in a music school for children, U: H. Kyrychuk (ur.), *The challenges and prospects for foreign language education in the twenty-first century*, Zhytomyr, 2021 (175-178). Zhytomyr: Ministry of education and science of Ukraine.

- Istarske nine nane / Ninne nanne Istriane* (2020). Pula: Istarska županija i Udruga Tondak.
- Lozica, I. (1995). Dva demona: Orko i Macić. *Narodna umjetnost*, 32 (2): 11-66.
- Marković, V. (2008). *Roditelji i dječji strahovi*. Đakovo: Pedagoška biblioteka, Biblioteka za roditelje, Tempo.
- Marojević, J., Todorović, K. i Milić, S. (2020). "Pedagogija slušanja" vs. "pedagogija slušanja odgojitelja": etnografsko istraživanje o autonomiji djeteta u vrtićima u Crnoj Gori. *Društvena istraživanja*, 29 (4): 575-597.
- Mikas, D., Pavlović, Ž. i Rizvan, M. (2015). Strahovi djece predškolske dobi. *Pediatrics Croatica*, 59 (1): 1-6.
- Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta (2015). *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje*, *Narodne novine* 5/15. S mreže preuzeto 12. listopada 2021. sa: <https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/Predskolski/Nacionalni%20kurikulum%20za%20rani%20i%20predskolski%20odgoj%20i%20obrazovanje%20NN%2005-2015.pdf>
- Miyamoto, K. A. (2007). Musical Characteristics of Preschool-Age Students: A Review of Literature. *Applications of Research in Music Education*, 26 (1): 26-40.
- Murphy, D. M. (1985). Fears in preschool-age children. *Child Youth Care Forum* 14: 171-189.
- Novović, T. i Mićanović, V. (2020). Fears in Early Childhood in the Views of Children and Preschool Teachers in Preschool Institutions. *Education and Science*, 45 (204): 185-206.
- Petrović-Sočo, B. (2009). Značajke suvremenog naspram tradicionalnog kurikuluma ranog odgoja. *Pedagogijska istraživanja*, 6 (1-2): 123-136.
- Riemann, F. (2002). *Grundformen der Angst*, München: Auflage, Ernst Reinhardt Verlag.
- Salovey, P. i Mayer, J. D. (1990). Emotional Intelligence. *Imagination, Cognition and Personality*, 9 (3): 185-211.
- Slunjski, E. (2011). *Kurikulum ranog odgoja: istraživanje i konstrukcija*. Zagreb: Školska knjiga.
- Starc, B., Čudina-Obradović, M., Pleša, A., Profaca, B. i Letica, M. (2004). *Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- Sorin, R. (2005). A Comparative Study of Early Childhood Fear and Caregivers' Responses to Fear in Australia and Canada. *Australasian Journal of Early Childhood*, 30 (4): 34-42.

- Stiefenhofer, M. (2002). *55 savjeta... kad se vaše dijete boji: praktična pomoć – brzo i stručno*. Rijeka: Andromeda.
- Stolic, J., Palinkasević, R. i Cinc, E. (2015). Innovative approaches in creating musical activities in kindergarten and in the context of structuring the competencies of future preschool teachers in the Republic of Serbia. *Journal of Teaching and Education*, 4 (3): 435-441.
- Tatalović Vorkapić, S. i Knapić, I. (2015). Čega smo se bojali kada smo bili djeca? – Važnost ranih iskustava budućih odgajatelja za njihov rad s djecom. *Metodički obzori*, 10 (1): 62-76.
- Vasta, R., Haith, M. M. i Miller, S. A. (1998). *Dječja psihologija*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Vidulin, S. (2016). Glazbeni odgoj djece u predškolskim ustanovama: mogućnosti i ograničenja. *Život i škola*, LXII (1): 221-233.
- Zlotowicz, M. (1982). *Strahovi kod djece*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.

ENCOURAGING PRESCHOOL CHILDREN'S EMOTIONAL DEVELOPMENT THROUGH THEMATIC INTEGRATED MUSIC ACTIVITIES

Abstract

Music art is an important and indispensable factor of children's education, and music is a constituent part of the educational process. At the level of early and preschool education the music activities strived for are those enabling complete educational experiences. With this in mind, attention is paid to creating a spatial and material environment where learning occurs with music and through music, with an integrated, holistic approach. Following the aforementioned, the thematic integrated activity is considered as the driving idea for the designation of developmentally appropriate music games which would be part of a flexibly structured music activity. This work is based on the project *Istarske nine nane / Ninne nanne Istriane / Istrian Lullabies* revitalising traditional Istrian lullabies, and at the same time serving the designation of the thematic integrated music activity *Is Orco Frightful?* Regarding the fact that lullabies are present in preschool institutions, mostly due to their educational values, the traditional lullaby titled *Orco* was chosen as the base for the creation of the thematic integrated activity. Besides its musical and extramusical determinants, this traditional lullaby can become an exceptional motivation in the didactic and didactical elaboration aiming at empowering preschool children's emotional development. The activity *Is Orco Frightful?* was made with the aim of encouraging children's emotional development in overcoming their fear of darkness, monsters and imaginary beings. Numerous forms of motivation for children are offered, and they can be implemented in daily educational activities through music fields such as singing, instrument playing and listening to music. Music games which are part of this thematic activity contribute to various children's developmental tasks, for instance the development of speech, communication, verbal expression and creativity, enabling children to express their needs, emotions and experiences, listen to and understand standard and dialectal speech, and freely manifest and express their experience. The work of preschool teachers oriented toward the encouragement of children's emotional experience, their emotional expression and understanding, as well as their leading children through different emotional experiences is desirable and necessary in preschool education, and this can also be realised through a thematic integrated music activity.

Keywords: children's emotional development, music, preschool age, thematic integrated activity, traditional lullaby

DODATAK

Prilog 4. Aranžman uspavanke Orco

Orco

na istarsku narodnu temu, op. 92

Luka Demarin (2019.)

Vivo $\text{♩} = 120$

Flauta I i II
Klarinet in B \flat
Tenor Saksofon
Zbor
Vivo $\text{♩} = 120$
Vijolonočelo I i II
Kontrabas

Detailed description: This system contains the first five staves of the musical score. The top three staves are for Flute I & II, Clarinet in B-flat, and Tenor Saxophone. The fourth staff is for the Chorus (Zbor). The bottom two staves are for Violin/Cello I & II and Double Bass. The tempo is marked 'Vivo' with a quarter note equal to 120 beats per minute. The key signature has one flat (B-flat major or D minor). The time signature is 3/4. The music begins with a four-measure rest for all instruments, followed by a rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes.

FL.
KL.
Saks.
Vlč.
Kb.

Detailed description: This system contains the next five staves of the musical score. The instruments are Flute (FL.), Clarinet (KL.), Saxophone (Saks.), Violin/Cello (Vlč.), and Double Bass (Kb.). The music continues with the same rhythmic pattern as the first system, featuring eighth and sixteenth notes.

FL.
KL.
Saks.
Zb.
Vlč.
Kb.

Or - co, or - co, ven del bos - co,

Detailed description: This system contains the final five staves of the musical score. The instruments are Flute (FL.), Clarinet (KL.), Saxophone (Saks.), Chorus (Zb.), Violin/Cello (Vlč.), and Double Bass (Kb.). The music concludes with a double bar line. The lyrics 'Or - co, or - co, ven del bos - co,' are written below the Chorus staff.

2

25

FL
KL
Saks
Zb.
Vič.
Kb.

ven del bo - sco co - me 'l ven - to. Ven del bos - co co - me un fio'_____

31

FL
KL
Saks
Vič.
Kb.

39

FL
KL
Saks
Vič.
Kb.

(risolte)

47

55

Or - co, or - co,

63

ven del bos - co, si ti dor - mi non te ru - ba, si ti dor - mi se dis - tu - da.

4

69

FL. KL. Saks. Vlc. Kb.

77

FL. KL. Saks. Vlc. Kb.

85

FL. KL. Saks. Zb. Vlc. Kb.

Or - co, or - co, ven del

96 5

Zb.

Vlc.

Kb.

Meno mosso rit.

101

Fl.

Kl.

Saks.

Zb.

Vlc.

Kb.

rit.

